

ศ.ดร. ตัญศิริ : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณัลักษณะทางไวยากรณ์กับการณัลักษณะประจำคำ: กรณีศึกษา โครงสร้างอกรรมแบบสลบในภาษาไทย. (INTERACTIONS BETWEEN GRAMMATICAL ASPECT AND LEXICAL ASPECT: A CASE STUDY OF ALTERNATING INTRANSITIVE CONSTRUCTIONS IN THAI) อ. ที่ปรึกษา: รศ. ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 182 หน้า. ISBN 974-14-3845-1

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทเหตุการณ์หรือประเภทการณัลักษณะประจำคำของเหตุการณ์ที่แสดงโดย โครงสร้างอกรรมแบบสลบในภาษาไทย และจัดประเภทโครงสร้างอกรรมแบบสลบออกเป็นประเภทย่อยตามประเภทของการณัลักษณะ ประจำคำ และวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้การณัลักษณะทางไวยากรณ์สามตัวคือ *กำลัง* *อยู่* และ *แล้ว* กับโครงสร้างอกรรม แบบสลบประเภทต่างๆ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้: โครงสร้างอกรรมแบบสลบแสดงเหตุการณ์ที่เป็นการณัลักษณะประจำคำประเภทต่างๆได้ 6 ประเภท คือ สภาพการณัชั่วคราว สภาพการณัถาวร การณักระทำ การณัก่อนผล การณัสัมฤทธิ์ผลและการณัจับพลัน โครงสร้างอกรรมแบบสลบ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ กลุ่มที่หนึ่งคือโครงสร้างอกรรมแบบสลบแสดงเหตุการณ์ไม่ซับซ้อนซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทย่อยดังนี้ โครงสร้างอกรรมแบบสลบแสดงเหตุการณ์ไม่ซับซ้อนประเภทการณักระทำ การณัจับพลัน สภาพการณัชั่วคราว และสภาพการณัถาวร โครงสร้างอกรรมแบบสลบกลุ่มที่สองแสดงเหตุการณ์ซับซ้อนประกอบด้วยเหตุการณ์ย่อย 2 เหตุการณ์เกิดขึ้นต่อเนื่องกันซึ่งสามารถแบ่ง ออกเป็น 4 ประเภทย่อยดังนี้ โครงสร้างอกรรมแบบสลบแสดงเหตุการณ์ซับซ้อนประเภทการณัก่อนผลตามด้วยสภาพการณัชั่วคราว การณัก่อนผลตามด้วยสภาพการณัถาวร การณัสัมฤทธิ์ผลตามด้วยสภาพการณัชั่วคราว และการณัสัมฤทธิ์ผลตามด้วยสภาพการณัถาวร

กำลัง เป็นตัวบ่งชี้การณัลักษณะทางไวยากรณ์ไม่สมบูรณ์ประเภทกำลังเกิดขึ้น เนื่องจาก *กำลัง* ทำหน้าที่เลือกเน้นเฉพาะ ส่วนกลางที่มีลักษณะพลวัต และแสดงความหมายเชิงการณัลักษณะว่าเหตุการณ์ที่อ้างถึงนั้นกำลังเกิดขึ้น ณ เวลาอ้างอิงหรือเวลา วิจารณ์ ดังนั้น *กำลัง* จึงสามารถปรากฏร่วมกับเหตุการณ์พลวัตแบบกินเวลาเท่านั้น *อยู่* เป็นตัวบ่งชี้การณัลักษณะทางไวยากรณ์ไม่ สมบูรณ์ประเภททรงสภาพ เนื่องจาก *อยู่* เลือกเน้นเฉพาะส่วนกลางเหตุการณ์โดยไม่มีการอ้างถึงขอบเขตเหตุการณ์ *อยู่* มีข้อจำกัดการ ปรากฏน้อยกว่า *กำลัง* เนื่องจาก *อยู่* สามารถเลือกเน้นได้ทั้งส่วนกลางเหตุการณ์ที่มีลักษณะพลวัตและส่วนกลางเหตุการณ์ที่มีลักษณะ สภาพ ดังนั้น *อยู่* จึงสามารถปรากฏกับทั้งเหตุการณ์พลวัตแบบกินเวลา และเหตุการณ์สภาพได้ อย่างไรก็ตาม *อยู่* ไม่สามารถปรากฏ ร่วมกับเหตุการณ์พลวัตแบบจับพลันได้ ในกรณีที่ *อยู่* เลือกเน้นส่วนกลางที่มีลักษณะสภาพจะแสดงความหมายว่า ผู้ร่วมเหตุการณ์ได้ ทรงสภาพอยู่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ แต่ถ้าหาก *อยู่* เลือกเน้นส่วนกลางที่มีลักษณะพลวัต *อยู่* จะแสดงสภาพภายนอกของ เหตุการณ์พลวัตว่าเป็นสภาวะคงที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือไม่จบสิ้นลง เนื่องจากตัวบ่งชี้การณัลักษณะทางไวยากรณ์ *อยู่* ได้ ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาจากคำหลักประเภทกริยาแสดงความหมายว่า *มีหรือปรากฏสิ่งโคจร ณ ตำแหน่งซึ่งมี ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่กับสิ่งอ้างอิง* เมื่อ *อยู่* ปรากฏใช้เป็นตัวบ่งชี้การณัลักษณะทางไวยากรณ์ *อยู่* ยังคงได้ความหมายเดิม และแสดง ความหมายว่า *มีหรือปรากฏเหตุการณ์ที่อ้างถึงกำลังเกิดขึ้นหรือดำเนินอยู่ ณ ตำแหน่งเดียวกันกับตำแหน่งของเวลาอ้างอิงหรือ เวลาวิจารณ์บนเส้นเวลา*

แล้ว มีความกำกวมทางความหมาย กล่าวคือ *แล้ว* สามารถแสดงความหมายได้หลายความหมายซึ่งสามารถจัดประเภท เป็นได้ทั้ง ความหมายการณัลักษณะทางไวยากรณ์แบบสมบูรณ์ (perfective) และความหมายความสมบูรณ์ของเหตุการณ์ (perfect) อย่างไรก็ตามทุกๆความหมายที่ *แล้ว* แสดงนั้นต่างมีความหมายโดยนัยร่วมกันคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพ (change of state) ความหมายการเปลี่ยนแปลงสภาพจัดได้ว่าเป็นความหมายสำคัญของ *แล้ว* เนื่องจาก *แล้ว* สามารถปรากฏกับโครงสร้างอกรรมแบบ สลบได้ทุกประเภทซึ่งแสดงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพ ยกเว้นโครงสร้างอกรรมแบบสลบแสดงเหตุการณ์สภาพการณัถาวร ประเภทสภาพการณัถาวรดั้งเดิมซึ่งเป็นเหตุการณ์ทรงสภาพที่มีสภาวะคงที่สูง ไม่สามารถมีการเปลี่ยนแปลงสภาพได้

458 01169 22: MAJOR LINGUISTICS

KEY WORD: ASPECT/ GRAMMATICAL ASPECT/ LEXICAL ASPECT/ THAI

KACHEN TANSIRI: INTERACTIONS BETWEEN GRAMMATICAL ASPECT AND LEXICAL ASPECT: A
CASE STUDY OF ALTERNATING INTRANSITIVE CONSTRUCTION IN THAI. THESIS ADVISOR: ASSOC.
PROF. KINGKARN THEPKANJANA, Ph.D. 182 pp. ISBN 974-14-3845-1

The objectives of this study are 1) to analyze the situation types or the lexical aspect of situations denoted by alternating intransitive constructions in Thai and subcategorize them into subtypes and 2) to analyze the interactions between each of the three grammatical aspect markers, namely /kamlan/ /yù/ and /léew/, and the lexical aspect of the situations denoted by each sub-type of alternating intransitive constructions.

It is found that the alternating intransitive constructions in Thai can denote 6 basic lexical aspect classes, namely, transitory state, inherent state, activity, accomplishment, achievement and semelfactive. The alternating intransitive constructions in Thai can be sub-classified into 2 major types: 1) the alternating intransitive constructions denoting simple situations, and 2) the alternating intransitive constructions denoting complex situations composed of two sub-events occurring sequentially. The former type comprises 4 subtypes, namely, the alternating intransitive constructions denoting activity, semelfactive, transitory state, and inherent state. The latter type comprises 4 sub-types, namely, the alternating intransitive constructions denoting a complex situation consisting of an accomplishment followed by a transitory state, an accomplishment followed by an inherent state, an achievement followed by a transitory state, and an achievement followed by an inherent state.

/kamlan/ is considered a dynamic progressive aspect marker because it functions to profile the dynamic phase of the situation and construes it as the on-going process. /kamlan/ is, therefore, compatible with the dynamic durative situations but incompatible with static and punctual ones. /yù/ is considered a stative progressive aspect marker because it profiles only the intermediate phase of a situation without referring the boundaries. Unlike /kamlan/, /yù/ can profile either the static or dynamic phase. Therefore, /yù/ can co-occur with either the dynamic or static situation which is durative. If /yù/ co-occurs with the static situation, the situation will be construed as the state persisting at the reference time or the speech-act time. If /yù/ co-occurs with a dynamic one, it refers to the progressive situation, which is viewed as static. Since the grammatical aspect marker /yù/ is grammaticalized from the lexical verb meaning 'to exist', there is remnant of that meaning when /yù/ function as the grammatical aspect marker. Consequently, the grammaticalized aspect marker /yù/ conveys the meaning that *there exists a static or dynamic situation on the time line at the reference time or the speech-act time.*

On the other hand /léew/ is ambiguous because it conveys the meanings which can be considered as either the perfective aspect or the perfect meaning. However, every meaning conveyed by /léew/ shares the same basic meaning which is the change of state. Therefore, /léew/ can co-occur with every type of alternating intransitive construction except the alternating intransitive construction denoting the original inherent state.